

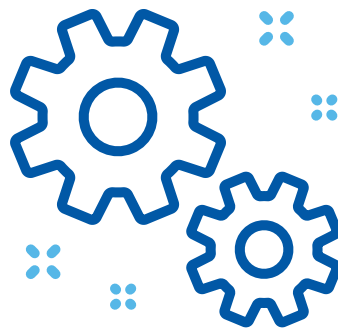

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Suomalaisen yhteiskunnan kurssi

Työssä Suomessa

Työelämän sanoja

Työsopimus

Työsopimuksen tekevät työntekijä ja työnantaja. Työsopimuksessa työntekijä lupaa tehdä sovittua työtä ja työnantaja lupaa maksaa siitä sovittua palkkaa. Työsopimuksessa sovitaan esimerkiksi palkasta, työajasta, työsuhteen kestosta ja työtehtävistä. Työsopimus voi olla kirjallinen, suullinen tai sähköinen. Työsopimus kannattaa tehdä kirjallisena.

Työsuhde

Työntekijällä ja työnantajalla on työsuhde, kun he tekevät työsopimuksen.

Työehtosopimus (TES)

Työehtosopimuksen sopivat ammattiliitto ja työantajajärjestö yhdessä. Työehtosopimuksessa sovitaan työehdoista, joita noudatetaan tietyllä alalla. Työehtoja ovat esimerkiksi palkka, työaika ja lomat. Työsopimuksessa pitää olla tieto siitä, mitä työehtosopimusta työnantaja soveltaa.

Ammattiliitto

Järjestö, johon kuuluu saman alan työntekijöitä. Ammattiliitto keskustelee työnantajien edustajien kanssa työntekijöiden työehdoista, palkasta ja työajasta. Työpaikalla ammattiliittoa ja siihen kuuluvia työntekijöitä edustaa luottamusmies. Turvapaikanhakija tai tilapäistä suojelua saava henkilö voi kuulua ammattiliittoon.

Työsuojeluviranomainen

Suomessa työsuojeluvalvontaa hoitaa valtion työsuojeluviranomainen. Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa työturvallisuutta ja työsuojelua koskevien säännösten ja sitä, että työnantaja noudattaa lakia työaikojen ja palkkauksen suhteen. Työntekijä voi aina olla yhteydessä työsuojeluun, jos on jotain kysyttävää työsuhteesta tai työturvallisuudesta työpaikalla. Työsuojelu tarkoittaa myös sitä, että työpaikalla tulee arvioida, mitä vaaroja siellä on.

Milloin saan tehdä töitä?

Turvapaikanhakijana saat aloittaa työnteon:

- 3 kk kuluttua turvapaikkahakemuksen tekemisestä, jos sinulla on voimassa oleva, rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja (passi)
- 6 kk kuluttua turvapaikkahakemuksen tekemisestä ilman voimassaolevaa matkustusasiakirjaa.

Työnteko-oikeus on voimassa seuraavasti:

- Myönteinen päätös: Jos saat myönteisen päätöksen, voit useimmissa tapauksissa jatkaa työskentelyä Suomessa. Saat oleskelulupakortin, josta voit tarkistaa, onko sinulla oikeus työskennellä Suomessa.
- Kielteinen päätös: Jos saat kielteisen päätöksen ja valitat siitä, voit jatkaa työskentelyä siihen saakka, että saat täytäntöönpanokelpoisen päätöksen. Työnteko-oikeutesi päättyy, kun sinut voidaan lain mukaan poistaa maasta.

Tilapäistä suojelua saavilla henkilöillä työnteko-oikeus alkaa heti hakemuksen jättämisen jälkeen ja jatkuu niin kauan kuin oleskelulupa on voimassa.

Turvapaikanhakijan ja tilapäistä suojelua saavan henkilön työnteko-oikeus ei ole sama asia kuin työntekijän oleskelulupa. Työnteko-oikeutesi alkaa automaattisesti. Asiasta ei tule erillistä ilmoitusta, eikä sinun tarvitse hakea sitä varten erillistä lupaa.

Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus ei sisällä oikeutta perustaa yritystä tai toiminimeä, vaan sitä varten tarvitsen erillisen oleskeluluvan. Tilapäistä suojelua saavilla henkilöillä sen sijaan on oikeus perustaa yritys tai toiminimi.

Työnteko-oikeuden todistaminen

Työnantajalla on velvollisuus tarkistaa, että ulkomaalaisella työnhakijalla on oikeus tehdä työtä Suomessa.

Työnantaja tai työnhakija itse voi kysyä työnteko-oikeudesta ilmaiseksi sähköpostilla Maahanmuuttovirastosta. Viesti lähetetään salattuna sähköpostina osoitteeseen tto@migri.fi.

Maahanmuuttoviraston verkkosivuilla on ajankohtaista tietoa työnteko-oikeudesta: migri.fi/todistus-tyonteko-oikeudesta

**VARO työnantajaa,
joka palkkaa ihmisiä ilman
työnteko-oikeutta!
Voit syyllistyä
rikkomukseen tai
rikokseen.**

Työn hakeminen

- Selvitä, millaista työtä alueellasi on tarjolla ja ole yhteydessä työnantajiin. Ole avoin erilaisille työmahdollisuuksille.
- Kirjoita työhakemus ja ansioluettelo eli CV. Vastaanottokeskuksessa sinulle voidaan tehdä osaamiskartoitus, jota voit käyttää ansioluettelona.
- Työpaikan löytäminen on helpompaa, jos osaat suomea tai ruotsia. Kielen opiskelu kannattaa aina!
- Suomessa työnhaku tapahtuu useimmiten internetissä. Voit täyttää hakulomakkeita työnhakusivustoilla tai lähettää hakemuksia sähköpostitse.
- Jos olet sopiva ehdokas työhön, saatat saada kutsun työhaastatteluun. Varaudu perustelemaan miksi olisit hyvä työntekijä hakemaasi tehtävään.

Mitä on tehtävä työn löydyttyä?

Tee aina kirjallinen **työsopimus** työnantajan kanssa. Kirjallinen sopimus kannattaa tehdä lyhyestäkin työsuhteesta. Älä allekirjoita papereita, jos et ymmärrä niitä. Työsopimuksessa tulee määritellä ainakin:

- palkka
- työaika
- työsuhteen kesto ja
- työtehtävät.

Kaikki ansiotyötä tekevät maksavat Suomessa veroja. Sinunkin tulee hankkia **verokortti**. Verot vähennetään suoraan palkastasi. Verokorttia hakiessasi tarvitset mukaan vastaanottokeskuksen asiakaskortin.

Palkka määritellään työsopimuksessasi. Sen on oltava vähintään alan työehtosopimuksessa sovitun suuruinen.

Palkka tulee maksaa vähintään kerran kuukaudessa. Palkastasi vähennetään maksamasi verot eli ennakonpidätys ja muita pakollisia maksuja. Palkan mukana sinun tulee saada palkkakuitti, jossa lukee palkkasi sekä maksamasi verot sekä muut maksut. Pidä kirjaa omista työtunneistasi ja tarkista joka kerta, että palkkakuitin tiedot ovat oikein!

Palkanmaksua varten tarvitaan yleensä **pankkitili**. Jos haluat saada palkan vastaanottokeskuksen prepaid- kortille, tulee sinun näyttää kirjallinen työsopimus keskuksessa.

Huomaa, että palkka vaikuttaa vastaanottorahaan ja riippuen tuloistasi saatat joutua maksamaan myös majoituksesta, aterioista sekä terveydenhoitomenoistasi. Saat lisätietoa vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijältä.

Palkaton harjoittelu

Suomen laki ei tunne palkatonta harjoittelua. Se on mahdollista ainoastaan osana opintoja tai työ- ja elinkeinotoimiston järjestämissä koulutuksissa. Harjoittelusta tai työnteosta kuuluu aina saada asianmukaista palkkaa. Palkattomassa harjoittelussa on aina riski hyväksikäytön mahdollisuudesta. Usein kyse on normaalista työstä, josta pitää maksaa normaalia palkkaa.

Turvapaikanhakijoilla ja tilapäistä suojelua saavilla henkilöillä on samat oikeudet ja velvollisuudet työelämässä kuin kaikilla muillakin työntekijöillä. Suomen lain mukaan kenellekään ei saa maksaa pienempää palkkaa sen vuoksi, että hän on ulkomaalainen.

Älä ota vastaan
palkatonta työtä!

Oikeudet työssä

Kaikkia Suomessa työtä tekeviä koskevat samat työehdot. Ulkomaalaisia ja suomalaisia työntekijöitä on kohdeltava samalla tavalla. Työntekijänä sinulla on oikeus:

- kirjalliseen työsopimukseen ja työehtoihin
- työehtosopimuksen ja työsopimuksen mukaiseen palkkaan, työaikaan ja palkalliseen lomaan
- säädettyihin taukoihin työpäivän aikana
- ylityöstä maksettaviin korvauksiin
- turvalliseen työympäristöön
- työterveyshuoltoon ja sairauslomaan
- työhön perehdytykseen
- järjestäytyä ja kuulua ammattiliittoon
- ilmoittaa työssä kohtaamistasi ongelmista työnantajalle tai työsuojeluviranomaiselle.

**Et saa tehdä töitä
ilman työnteko-
oikeutta!**

Työntekijän velvollisuudet

Työntekijänä sinulla on velvollisuuksia työnantajaa kohtaan:

- Tee työsi huolellisesti.
- Noudata työnantajan ohjeita.
- Mene töihin ajoissa.
- Ilmoita, jos olet sairas tai et muusta syystä pääse töihin.
- Sovi vapaapäivistä etukäteen.
- Käytä työnantajan antamia suojaimia ja apuvälineitä.
- Älä vaaranna omaa tai toisten turvallisuutta.
- Ilmoita esimiehellesi havaitsemistasi puutteista ja vaaroista.
- Kysy lisää töitä, jos työt loppuvat.
- Älä kerro työnantajan salaisia asioita muille.
- Älä tee toiselle yritykselle työtä, joka vahingoittaa työnantajaasi.

Mitä jos joudun vaikeuksiin töissä?

Työnantajan on noudatettava lakia ja sopimuksia. Neuvottele työnantajan kanssa ongelmatilanteissa. Jos asia ei ratkea, vastaanottokeskuksen henkilökunta, ammattiliitto tai työsuojeluviranomaiset voivat neuvovat sinua.

Seuraavissa tilanteissa voit ilmoittaa asiasta poliisille tai työsuojeluviranomaisille:

- Huomaat, että työpaikallasi rikotaan lakia.
- Sinuun kohdistetaan väkivaltaa tai sillä uhkaamista.
- Et saa sovittua palkkaa tai sinulle maksetaan vain osasta tekemistäsi työtunneista.
- Sinulla teetetään ylipitkiä työvuoroja mahdollisesti ilman asianmukaisia taukoja.

Kun työsopimus päättyy

Työsuhteen päättymisestä on säädetty työsopimuslaissa. Työsopimus päättyy yleensä vasta irtisanomisajan jälkeen. Irtisanomisajan työntekijä tekee töitä normaalisti ja hänelle tulee maksaa normaalia palkkaa. Irtisanomisaika riippuu työsuhteen pituudesta: alle vuoden kestäneessä työsuhteessa irtisanomisaika on yleensä 14 päivää.

Työsopimuksen voi purkaa heti ainoastaan koeaikana tai jos työntekijä tai työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksessa sovittuja velvoitteita.

Huolehdi siitä, että työsuhteen päättyessä saat lomakorvauksen oikein. Saat lomakorvauksen, jos et ole käyttänyt kaikkia lomapäiviäsi. Voi tarkistaa lomakorvauksen määrän palkkukuitista.

Pyydä aina työtodistus työstäsi. Tarvitset sitä, kun haet uutta työpaikkaa. Pyydä myös vastaanottokeskusta lisäämään työkokemuksesi sinulle tehtyyn osaamiskartoitukseen.

Lisätietoa:

Kotona Suomessa -hanke on tehnyt suomalaisesta yhteiskunnasta kertovia videoita. Yhden videon aiheena on Työnhaku ja työn tekeminen Suomessa.

Löydät videon Youtubesta:

<https://www.youtube.com/c/KotonaSuomessa/playlists>

Video on katsottavissa seuraavilla kielillä: suomi, ruotsi, englanti, arabia, dari, kurmandzi, somali, sorani, thai, kiina, ranska, viro, tigrinja ja venäjä.

Rikosuhripäivystys on tehnyt videon työntekijän oikeuksista. Voit katsoa sen Youtubesta 16 eri kielellä

<http://www.riku.fi/en/various+crimes/labor+exploitation>

Yhteystietoja:

- Verotoimisto ja verokorttiasiat
www.vero.fi
tel: 029 497 000
- SAK:n palvelunumero maahanmuuttajille – maksutonta lakineuvontaa työsuhdeasioissa
workinfinland@sak.fi
tel: 0800 414 004
- Työsuojeluviranomaisen puhelinneuvonta
www.tyosuojelu.fi
tel: 029 501 6620
- Rikosuhripäivystys
www.riku.fi
tel: 116 006
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä
www.ihmiskauppa.fi
tel: 029 546 3177

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service